

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft, félévre 5 ft 50 kr., évnegyedre 3 ft, egy hónapra 1 ft. — Az esti kiadás külön kúldetésért a vidékre: Egész évre 1 ft 50 kr., fél-évre 80 kr., évnegyedre 50 kr., egy hónapra 20 kr.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiosztó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLozsvÁRI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI LAP.

Berlin, márt. 9.

(Rd.) T. Szerkesztő ur! Még most is kedves emlékeim közé tartoznak azon kedélyes napok, melyeket a 60-as években önök szép országának keleti részében együtt élveztünk, előbb a Cíbin partján önmagukba zárkozó germán véreim közt, majd a kedélyes Kolozsvárt. Emlékezhetek ön, mennyit beszéltünk már akkor az ön szűkebb hazám (Poroszország) nagyratörő terveiről, a Bismarck politikáról, a szabadelvűnk magatartásáról. Hja azóta sok, mondhatnám minden magváltozott. A kiket akkor törpéknek hirdettek a gothaiak és national liberalok, ma óriásokká nőttek ki magukat: a fegyverbe öltözött német nép s a siker által elvakított szabadelvűek vállain, kik együtt, s fájdalom csaknem unisono bámulják a német fegyver harci diadalmát, minnek ragyogása egészen eltakarja előlük a régi célt: az alkotmányos szabadság, a valódi parlamentaris élet kivívását. Hogy az ép most befejezett nagy háboru eredményei kézzelfoghatók és nagyszerűek, magam is hiába tagadnám, ki, ugy köztünk legyen mondva, — Spandaura gondolja — egy percig sem lettem hűtelen ön által ismert politikai hitvallomásomhoz.

Midőn a derék magyarok közt mulatni szerenéses valék, megigérttem volt, hogy koronként felkeresem önt leveleimmel; bizonyoságot tehet róla kegyed maga: megtartottam-e szavam. Eddigelő nem irtam politikáról, mert hát nálunk minden in fieri volt: az erőket szedték össze Roon, Moltke és Bismarck; hanem 66-ban, s különösen 70—71-ben fel is használtuk és segélyünkre jöven azok ügytelensége, lelkiismeretlén gazdasága, kik a francia nemzet felett a hatalmat bitorolták — megtették Berlint a világ közepévé; most már mi poroszokul mondhatjuk el, hogy tudtunk, sőt akarunk nélkül egy ágyut sem süthetnek el Európában.

Ha ily nemzet köréből, ily fővárosból írok önnek, lapja számára néha-néha egy egy levelet, ez lehet t. olvasói előtt is érdekes. Csak egy nehézség forog fenn. Én már ott önök közt tanulni kezdem volt a szép magyar nyelvet, s azóta sem tettem polczra a N.-Szebenben vásárolt magyar nyelvtant; hanem még ez ideig sem vagyok képes irodalmi nyelven szólni egy napi lap olvasóihoz; ezért, ha közleményeim szívesen veszi, önnek kell gondoskodnia a magyarra fordításról, mit annál kevesebb önmegtagadással tehet meg, mert e sorok írója nem tartozott és soha se fog tartozni a Bismarck-imádók közé.*

A győzelmi ünnepély, vulgo diadalmenet előkészületeiről nem írok, bár azok nagyszerűek lesznek, méltóak a XIX-ik század triumfatoraihoz; hadd zengjenek erről azok, kik nem látják, hogy a harci győzelmek talán évtizedekre löktek hátra a valódi szabadság csarnokától.

Eddigelő is úgy bántak hatalmasaink a mi parlamentünkkel, mint egykor Cronwell a csonkával, csak

*) T. barátunk közleményeit nagy örömmel vettük; a fordítás legkellemesebb foglalatosságaink közé tartozand, tudva, hogy egy biztos forrásból merítő, szabadságszerető német eszméit adjuk olvasóink elé. Szerk.

TÁRCZA.

Az erdélyi országos színház jubileuma.

(—r—o.) Az erd. orsz. színház alapulásának 50-dik évfordulat napján, e hó 14-én Fehérvári Antal színházunk érdemes igazgatója ünnepélyes előadást rendezett. A ház szorongásig megtelt, és még nagyon sokan jegy nélkül kénytelenültek távozni.

Az ünnep Kölcei hymnussával nyílt meg, énekelve az összes személyzet által, zenekísérettel. Ezután a Szász Gerő prologját szavalta Sz. Mátrai Laura. Látszott szavalatán, hogy átérte az ünnepély jelentőségét, s mint honleány és művésznő, kétszeresen érzi azt. Mintegy felmelegedett, a nemes lelkesedés, bennsőség sugárzott ki minden szavából. Így a jeles prolog is kiváló hatást tett. A költemény itt következik:

Prolog,

a kolozsvári országos nemzeti színház 50 éves jubileumára, márczius 11-én 1871.

Írta: Szász Gerő.

Ma ötven éve... Édes fájo emlék!
— Évezredekben egy röpke percz csupán!
Hol vannak ők, kik ezt megünnepelték,
És hol leszünk mi, ah, ötven év után?
— Am hadd, romoljék, vesszen az, mi földi,
A szellem éli, rajt nem fog semmi átok!
Kézlünk, ime, tiszta hála tölti,
Írántatok, kik lélegsők valátok! —

az van hátra, hogy reá írják: ez a ház kiadó! No, de ezuttal erre legkevesebb okuk sincs a „vér és vas” politikájában megifjodott junkerek-mukhereknek.

Az új birodalmi gyűlésbe történő választásokról kapott híreink arra mutatnak, hogy ebben a testületben lesz minden egyéb, csak népképviselő nem. Nem fog ugyan hiányzani egy kis fractió, mely bátran emelendi fel szavát a jog és szabadság mellett; de ez a parányi dissonantia épen csak arra való lesz, hogy a roppant többségnek emótiót szerezzen, hogy ezek annál többször hivatkozhassanak a megnyert milliárdokra a Reich, Elsass és Lotharingennel való megszorítására, a 100 millió frank értékű Chassepotkra, a temérdek ágyura. S valóban, ha a siker előtt földig hajló tömeg látni fogja a babékoszorus legionariusokat, a pénzzel telt kasszákat, a Frankhonból hazahordott emlékeket, drága csecebecségeket, bizony nem fog hallgatni a szabadságszeretet szósólóira, kik egy szebb jövő reményénél egyebet fel nem mutathatnak.

Pedig, ha meggondolnánk, mivé tette volt I. Napoleon Poroszországot 1806-ban, s mivé lett ma; ha meggondolnánk, hová jutott az Európát másfél száz évig rettegeltetett török hatalom; ha megvizsgálunk azt, hogy Bismarck olyan békét kötött, mely kétségbeeszt az erős francia népet előbb-utóbb, s hogy ez az ország 3 év alatt ismét 1 millió katonával állhat élénk, hogy az egységes Németországot épen nem óhajto orosz akkora 2 millió fegyveresről rendelkezhetik és II. Sándor sem örökléti — akkor talán a harci diadalmak bálványától elfordulva látnák azt a pár százezer német családot is, kiket gyászba borított a végzeteljes 1870—71-ki harc, bezárva oly békével, mely mint egyik tojás a másikhoz úgy hasonlít egy rövid fegyverszünethez.

Hanem habemus papam, az az van császáruk, van győzhetlen hadseregünk — ezekkel beérhetjük; erre tanított meg minap az új császár, midőn gárdájához beszélve csak egy mellesteg, harmadik helyen említi meg hű alattvalóit, az ő harcias népet.

A Triumphzug előtti napokban nagyban ölelkeztek a mi államférfiaink orosz társaikkal. Méréseketbe chauvinistáink erre azt mondják, hogy nem egyéb az, mint a két császár barátságának kifejezése; hogy a német érdekek oly annyira ellentétesek az oroszokkal, hogy Poroszországnak a czár birodalmával egy uton haladása ezutánra csak látszólagos. Ezek kifeledek számításukból azt, hogy a Bismarck politika, a mint otthon és külföldön eddigelő magát manifestálta, szakasztott mása az orosz despotizmusnak, s így azzal érdekeszerűen is solidaris, ugy annyira, hogy a vér és vasemberét e pillanatban ép úgy lehetne nagy orosz, mint német államférfiúnak nevezni.

Mit teend Bismarck gróf utóbb, ezt még senki sem sejtethi, hirhedt, néha darocos őszintesége daczára; hanem, hogy még ma tetőtől talpig a Hohenzollernház minisztere és nem Németországé, ezt csak az tagadhatná, ki ez államférfi politikai tetteit vagy nem ismeri, vagy félreisméri. Már pedig mint feudal-junker keresve kell keresnie Oroszország támogatását, már csak azért is,

Kicsinyke mag volt, mit ők elvetettek, —
Játék csupán, hogy gyermekeket intsen;
Templom a ház most, hol a költészetnek
Gyönyörre keltő szűk korlátja nincsen. —
— Csapong a szellem; — itt van szép országa;
S ki érti nyelvét: az égbe száll — hitért,
Hogy lelkesüljen, vagy bukjék a gyáva:
S mindez a nyelven, melyet mindenki ért.

E drága nyelvre föllángol a kebel:
Lágy mint a szellő; és zordon mint a vész; —
Virág ha nyílik, madár ha énekel:
Összhangba benne, mind egyesülve lész!
E drága szép nyelv, melyen anyánk beszélt;
Melyen a köny hull boldogságban, kínban;
Ha szólni hallunk bünt, tévedést, erényt:
Nagy föntségben: otthon csupán itt van! —
Jer, ifju lányka — lilium szíveddel —
Hallgass Rómeot, figyelj az égi szóra:
S a cyprus-lombot homlokodra tedd fel!
Ha elközelget a szerelmi óra!
— S ez ifju ember, — Vezuv — szenvedélylyel —
Keblébe hordván a nagy mindenséget;
E roppant semmit, egy csókért cseréld el:
Jer, gyógyít ez, ha szíved kinja éget.

S te hős, te férfi, kit nagygyá tesz erő,
Hordván a terhet azért, mi szent, igaz;
Ha összetörnél a büszke czél előtt:
Borulj le itten: s számodra lész — vigasz.
— Jertek, oh, jertek, ki őrző gonddal vágygyl,
Lélekbe, szívébe csüngtök e szent hazán,
Ezt hön szeretni — mely az égig szárnyal —
Itt megtanultok, Melinda, Bánk szaván.

ment, Ausztia feudáljain kívül alig találhatna ma Európában méltóbb s egyszersmind megbízhatóbb társat.

Itt már szétlétben találják a compensatiót, melyet Oroszország nyeregd jó szolgálatai fejében. Némelyek azt vélik, hogy a Feketetenger felszabadítása körül ízei le Poroszország tartozását a kegyes czárnak; mások meg osztzkodási híreket is colportálnak, melyekben önök szép országa is szerepel, mint becses anyag. Ezekről most bővebben nem szölok, mert hát még nem öltöttek határozott alakot; — annak idején majd részletezem. Elég szomorító reánk nézve az, hogy mi, a polgári szabadság hívei katonai csillamokkal kell hogy beérjük egy időre. Az alkotmányos szabadságok követelésére ez idén nálunk kevesen mertnek gondolni is, ezek sem remélnek kedvező fordulatot a közel jövőben, daczára Grant gratulációjának, a melylyel ugyan fenn vannak a hivatalos és félhivatalos lapok — Bismarck e tollasai. Utóljára még azt is elhitetik velünk, hogy van szabadságunk mint Észak-Amerikában.

Szász-Régen, márt. 8. 1871.

Királyi táblai ülnök Dósa Dániel a „Kelet” 49-ik számában egy feleletet ír a „Kelet” 40-dik számában megjelent cikkemre, — melyben, a helyett, hogy az irodalom határai között, megmaradva — igyekezett volna megcáfolni cikkem tételit, tudós állásba helyezve magát, megleckeztet: „Értésemre adva, hogy legyek magyar, és ne féljek Tordamegye felső kerületének Marósszékhöz való csatoltatásától, mert az nem Siberia, — ne féljek tőle, mert ő nem Bismarck, ne nézzem csak csürröskertemből, hogy miként kell Erdélyt felosztani, s ne gondoljak csak azon helyre, a hol a gabonát el tudom adni, hanem a sorok között értesemre adja, hogy emelkedjem azon magas politikai polczra, a honnan ő nézi, és hazánkat concret oly jól ismeri, s ne vessem hazám érdekeit egy dominium, vagy birtok vagy hét szilvafás érdekek alá, s ő megírja, hogy képzelt 65 □ mföld és 100,000 lakossággal azért állok elő, hogy a főispán maradjon meg főispánnak,“ cikkemnek utolsó tételit pedig maga részére hízeltésnek magyarázva, biztosított, hogy ne féljek, mert arról se Tóth Vilmos miniszter, sem Zeyk Károly államtitkár notitiát nem veend, hanem inkább a főispánt, vagy alispánt fogják praefereenter kikérdezni,“ s midőn mind ezen badarságokat, hogy ne mondjam gorombaságokat, miket egyébrek keresztelni nem tudok, leírja, hozzászéli, hogy ő gyanúsítani nem akar; de csak azért, mert a gyanúsítást sületlen fegyvernek tartja, s furcsa mégis teszi; tehát itéljen egy ily tudós cikkre az olvasó közönség, én ezen cikkembe csak következőt kívánok Dósa Dánielnek értésére adni:

1-ör. Az én 65 □ mértföldöm és 100,000 lakosságon hogy nem illusio, s nem a levegőbe van, s kik mindnyájan egy leendő Régenmegyéhez és egy ott felállítandó törvényszékhez való csatoltatásukat óhajtják, következőleg bizonyítom be és

— Szerettek ők is, hajh ötven év előtt!
S erőben, im, el magyar nyelvünk, hazánk, —
Sirjuk fölött, ah, forró vágyuk betölt!
A szent örökség tisztán maradt reánk!
— Fogunk-e élni: m á s ötven év ha telve?
E ház akkorá: ha lombot hajtana . . .
— Örökdj felette: hazám szent szerelme; —
Vigyázz körülte: művészet anyaga!!

Ezután a függöny felgördült s igen csinos, sok izléssel összeállított allegorai képlet ragadta meg a figyelmet. A közép kép a haza géniusának a költészet, színeszet, zene s parliak üdv- és hálaérzületét ábrázolta. Jobbról és balról két czimer volt felállítva; előbbin következő felirat állott: „Az utókor áldása; 1871. márczius 11.“ utóbbin pedig: „Áldozatkészség, 1821. márczius 21.“ végül fennebb: „Hazafiság s nemzeti érület jutalma a költészet és színészet örök halálja.“ Az egészet görögültüfény világította meg, s míg a függöny legördült a kar hymnust énekelte. Fehérvári urat, ki ezen képletet összeállította a közönség kihívta és megtapsolta. Megérdemlé.

Ezután Szigeti József „Becsületszó” című ügyesen szerkesztett, élénk vigjátéka adatott. Az előadás kifogás nélkül ment, a szereplők mindenike nagy gondot fordított játékaikra. Kiváltkép Kovács, (Ákos) Dancz N. (Róza) és Takács (Sziklai) kitünőleg tölték be helyöket, Fehérváriné (Lucretia) és Prielle (Gyula) is tetszésben részesültek.

A harmadik szakasz „Bánkban” opera első felvonása volt, melyben színházunk kitünőbb énekesi működték, mint Gerécsné, (Melinda) Darai Károlina (Gertud) és Ceresa. (Bánk.) A siker e részben is teljes volt, és mint az eredmény igazolta, színészeink egyáltalában nemcsak arra törekedtek, hogy lejátszák szerepöket, ha-

Hirdetési díj: 6t hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demján László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstei és Vogler-nél (Neuer-Markt 14. sz.) Oppeli Alajosnál (Vollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent. Nyilttári cikkek: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

következők azon vidékek, melyek idecsatoltatásukért 6000 birtokos aláírásával folyamodtak a miniszterium és az országgyűléshez:

a) Tordamegye felső kerülete vétsi-görgény-szent-imrei, maros-járai, m.-régeni, v.-szl-iványi járások, Mező-Pogatsa Rűts helységekkel;

b) Kolozsmegye mező-örményesi, nagy-nyulási és tekei járások, Kis- és Nagy-Czég helységekkel;

c) Naszódvidékből Monor, Gledin, Monos és Országfal helységek, melyek Tordamegye felső kerületében fekszenek, ezen alakítandó megyének hossza 14 1/2, átmérője 12 mértföld, s ezen terrenum, a helységekken kívül kiterjedő havasas erdők kivételével, melyek Moldovával határosok, és nagy complexumot tesznek, adja ki a 65 □ mértföldöt, valamint ezen terrenumon fekvő 126 helység van 113,550 lélek, s minekutánna én nem Tordamegye felső kerületéről irtam, hanem Régenbe, mint központba gravitáló vidéket emlittem, ennél fogva cikkiró ur phrasisai, mint nem alaposok, önként mint buborékok elenyésznek.

2-ör) fényes bizonyítványát adta újból ciklik író ur, hogy az itteni viszonyokkal nem ismeretes, bizonyítja cikkében részletekben közölt terve, melynél fogva Régen vidékét Beszterczéhez, vagy viszont ugy akarja összezsacatolni, hogy Kolozsmegye maradjon épen; már pedig tudni kellene, hogy e két vidéket mind Kolozs-, mind Dobokamegye ugy szeli ketté, hogy a két vidéknek egymással érintkezése, anélkül hogy a két megyén keresztül ne kelljen menni, teljes lehetetlen, s mégis ezen két vidéket egy megyévé akarja csatolni; e volna, hogy ciklik író ur saját szavaival éljek, igazi patkonca megye; ennek következtében ne vegye cikkiró ur, mult cikkem ntolsó tételit hízeltésnek, hanem őszinte tanácsnak, hogy kényelmes szállásából jöjjen el a csürröskertbe, — a nagy — a két szilvafás a kis birtokoshoz tanulmányozza azoknak óhajait, a helyfekvését, az ország érdekét, és akkor álljon elő tervezetével, és nem gyanúsításokkal.

3) Ugy hiszem, hogy Dósa Dániel cikkiró ur. egy kis igazságot mégis szolgáltatott, midőn cikkembe felhozott systematica deputatio véleményére is vártam feleletjét; de arra nem felel, hanem hallgat, s hallgatásával tehát elismeri, hogy ezen országos bizottmánynak véleménye, ha szintén az elég bátor volt, akkor cikkiró ur véleményével ellenkező, és az én szerény véleményemmel megegyező tervezetet adni — helyes; s tán valószínű, hogy egy leendő politikai felosztás alkalmával azt tekintetbe is veendik, bár félek, ha nemis Bismarck cikkiró ur, nehogy két kivított országos tervei után — mint cikkében említi, de a miről a nagy közönség mit se tud, — ha egyik nem az, hogy mint kir. táblai ülnök örökös az igazság kiszolgáltatása felett, ezen óhajunknak megbuktatása legyen a harmadik.

Horváth Mihály.

nem arra is, hogy az előadás méltó legyen az ünnepélyhez.

A háboru után.

(Vége.)

(E—a.) Egész másképp volt ez az utolsó amerikai háboruban! Pedig mennyivel nagyobb nehézségeket kelle ott leküzdeni. Roppant hadsereget kelle teremteni oly körülmények között, melyek megkövetelék a legnagyobb gondoskodást. Az égal minden körülményeivel számolni kelle, mert a csatátér a mexicói öböl forró partjaitól az Alleghany hegység hideg vidékéig terjedt. Eleinte sem az észak, sem a dél nem volt készen a háborura, sőt az észak még kevésbbé mint a dél, ha tekintetbe vesszük, mily nagy haderőt kelle az előbbinek kiállítani. Alig néhány ezer emberre menő tényleges létszámból a hadsereget 690 ezer emberre kelle emelni s így tehát az egész katonai szervezetét újjá kelle teremteni. Az egészségügyi kar liliputi arányu volt; s mindössze talán tíz kisszerű ábóri kórház állott fenn. Az emberéletnek azonban nagy becsé van az egyesült államokban, miért is erélylyel s kitartással fogtak hozzá a szükséges szervezethez, s rövid idő alatt oly eredményeket értek el, melyek csodálatunkat vonják magukra.

Mig a frankziáknak a krimi hadjáratban 300,000 katonájok számára csak 450 katonai orvosuk volt, az amerikai unio északi államai 600,000 ember számára 6450 katonai orvos fölött rendelkeztek, s ezeken kívül ezer polgári orvos volt a hadsereghez beosztva. Az amerikai tábori egészségügy szervezéséből különösen fölemlitendő még azon előnyös vonás, hogy a nélkülözhetlen anyagszerek s folszerelési tárgyak beszerzésére, mint ez a legtöbb európai hadseregnél történik, nem volt alárendelve a katonai intendaturának, hanem önállólag műkö-

A miniszterelnök beszéde

(a képviselőház márt. 7-ki ülésében.)

T. ház! A mult alkalommal volt szerencsém a kormányban a honvédelmi intézmény és annak minden ágát érintő táplált nézeteit egyenesen, határozottan kifejtetni, és azért azt hiszem, senki sem várja tőlem, hogy azokat, melyeket már elmondani szerencsém volt, a költségvetés egyes tételeinél ismételtjem. Ezuttal csak röviden akarok válaszolni némely itt előadottakra (Halljuk!)

Mindenekelőtt Hefly Ignác t. képvis. ur. némely a fennfoglalt tárgyhöz talán nem tartozó szemrehányásokat tett a kormányban. Azt állította ugyanis, hogy midőn a kormány 300,000 honvéddel kívánja támogatni a 800 ezernyi hadsereget, nagy ellentétbe jön önmagával, mert — úgy mondá — meg a kormány egyrésztől igen sokszor csekélylőleg tünteti fel az ország erejét, másrésztől nagy sereget állít fel, miáltal mintegy provokáló politikát követ — Nem tudom, mikor tüntette fel a kormány Magyarországot kicsinlő színben, vagy kisebbnek, mint a milyen. Én csak annyit tudok, hogy a kormány statisztikai adatok összeírását elrendelte, melyekből kitűnt, hány lakosa van számszámint az országnak. Nem igyekezett tehát sem nagyobb, sem kisebb színben tüntetni fel az országot, mint a minő. Valahányszor arról lesz szó, hogy az ország önértelére kell támaszkodni, méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy a kormány ezt bizonyára és szívesen fogja tenni, sőt számol is rá; és ha néha kénytelen ellenkező irányban bizonyos nézeteket helyreigazítani, akkor ezt csak a tulbizakodás ellenében teszi, és nem azon czélból, hogy a nemzet önértelét kisebbítse. Abban tehát nem látok ellentétet, hogy 800 ezer ember még 300,000 által támogatassék: és ha azon politikát követjük, melyet az eseményekkel szemben eddig követünk, t. i. a semlegesség politikáját, akkor ez nem támadó és provokáló politikát jelent, hanem csak 800,000nyi sereget, mely 300,000nyi honvédség által támogatatik a monarchia és Magyarország védelmére. Ellenkezőleg én látok ellentétet abban, a mit a t. képvis. ur. saját szempontjából állít. A t. képvis. ur. és pártja részéről nem rég aláírások gyűjtettek azon czélra, hogy a kormány, habár nem is szőlítatik fel mindkét részről arra, közbenjáról lépjen föl a háborúba, Franciaország integritása érdekében.

Ez már a nagyhatalmi állás oly következménye, melyet a nagyhatalmak is csak bizonyos föltételek közt — ha t. i. erre felszólítatnak — teljesítenek, de máskor nem. De ha hozzáteszem ehhez azt, a mi nem az én megjegyzésem ugyan, — nem szeretek másnak szavaival tündökölni, — hogy a t. képvis. ur. és pártfelei közül többben soha sem szavaztak meg egyetlen egy ujonczot, és mégis ily nagyhatalmi politikát akarnak űzni: ebben mindenesetre nagyobb az ellentét, mint abban, a mivel a kormány vádoltatik. (Hosszas derülés.)

Áttérek most arra, a mit Várady t. képvis. ur. mondott. Mindenek előtt azt állította, hogy a Ludoviceum egy oly tengeri kigyó, melyet már évek óta vadászunk, és nem vagyunk képesek elérni. Megengedem. Az kétségtelen, hogy 1867 óta folyunk ez ügyben a tárgyalások. Méltóztassanak azonban tekintetbe venni azt is, hogy mennyi nehézségek voltak itt megmondandók, és akkor azon conclusióra fognak jöni, melyre én bátor vagyok figyelmük felkérni, hogy egy, mindkét részt megnyugtató megoldás még 3 év múlva sem hosszú ott, hol igazán nehéz kérdések forogtak fön. Az alapítók nagy része ugyanis feltételül azt tűzte ki, és ezt fogadta el az országgyűlés is, hogy részint polgári állásokra neveltesenek a fiatal egyének, részint képeztesse a hadsereg és részben a felkészés számára tisztek. Ez volt az alapítvány eredeti célja, melyet ma, midőn felkelés nem létezik, és a törvény a honvédséget honvédelmi minisztérium alá, a közös hadsereget közös hadügyminisztérium alá helyezte, összeütközések elkerülése végett meg kellett változtatni, és a tárgyalások jelenlegi eredménye az, hogy Ő Felsége beleegyezésével és a közös hadügyminiszter belenyugvásával ezen alapok kizárólagosan a honvédség számára fognak felhasználtatni, és pedig úgy a honvédségi tisztú képzésére mint a magasabb tudományok előadására. (Helyeslés.) Ez tehát megváltoztatása az eredeti ajánlatnak, megváltoztatás, mely kölcsönös egyetérté-

dött, mi által számos huza-vona s kellemetlen formalitás elkerültek. Igen kitűnően gondoskodtak Amerikában a katonai szállásáról is. A csapatok kiképezésére különféle gyakorló táborokat alakítottak, de azok nem sátrak, hanem faházikokból állottak. Minden ily házban két osztály volt elszállásolva; a földszinten vala berendezve a konyha, az étterem, a folyó vízzel ellátott öltözdő, a tisztek külön szobája, s több szoba az altisztek számára. A házikón széles gerenda vezetett, mely oszlopokon nyugodva, körülvette az egész épületet. Az alvóterem az emeleten volt. A házikóban a szellőztetés a legkitűnőbbben volt berendezve, s ott nyoma sem volt ama rossz kigőzölgetés és szagnak, mely kaszárnyáinkban oly nagyon érezhető. Amerikában a tisztaság egyáltalában nagy, de a kaszárnyák annak mintegy példányképeül szolgálhatnak.

Midőn az amerikai hadsereg a szabad ég alatt volt kénytelen táborozni, a legnagyobb gondot fordították arra, hogy a katonát a nedves föld káros befolyásától megóvják. Minden katonát a czélra egy könnyen szállítható kancsuk terítővel bírt, melyet a földre leterített és vastag gyapju-paplanal takaróztott be. A gyapju-ingek s nadrágok általánosan használtaták, s a kormány külön utasításokban ismerte meg a hadcsapatokat a katonai orvosi eljárás általános elemeivel.

A hadsereg élelmezése tárgyában nem riadtak vissza a legnagyobb áldozatoktól sem. Hogy ennek elhanyagolása mennyire demoralizálja a hadsereget, csak az imént kitűnhetett Bourbaki hadseregének nyomorteljes állapotából.

téssel történt; s így, ha a tárgyalások 3 évig tartattak is, ez nem rendkívüli dolog. Méltóztassanak tekintetbe venni, hogy ha a minisztérium között folyunk tárgyalások ily ügyekre nézve, azok a legjobb szándék mellett is pár évig tartanak, mert az írásbeli észrevételek stb. bizonyos időt vesznek igénybe. Megengedem tehát, hogy az ügy soká huzódott; de engedje nekem a t. képvis. ur. ki úgy állítja oda a dolog, mintha a kérdés megoldása csak a mostani kormány erélyének hiánya miatt huzódna oly sokáig, hogy segítsek emlékező tehetségén. Az országgyűlés már 1805-ben megszavazta az intézetet és 1805-től 67-ig, beleértve a 48. időszakot is, — a Ludoviceum még azon stadiumban maradt, melyben mi azt találtuk, és meg fogja engedni a t. képvis. ur. hogy 1805-től 67-ig több idő folyt le, mint 67-től 70-ig. (Élénk derülés.)

A mi az ügy mostani állását illeti, a t. képviselő azon kérdésére: vajjon a kormány addig akar-e várni, míg a budai kórház fel fog épütni? azt válszalom, hogy nem akar várni. A dolog azon stadiumban van, hogy a pénz — nem mint tetszett mondani — a papíron, hanem tényleg az átvételre minden perczben tökéletesen készen fekszik.

A mi az intézetet magát illeti, lehetetlenség, hogy az ott levő betegek az utcára dobassanak ki. A kormány tehát az írásbeli hosszú ut kikerülése végett abban állapodott meg, hogy most márcz. 11-én összeül egy commissió a honvédelmi és közös hadügyminisztérium részéről, mely a helyiségről fog gondoskodni, vagyis Pesten anyit helyet fog keresni, mennyi szükséges, hogy a most a Ludoviceumban levő betegek kellőleg elhelyeztessenek, és akkor a kormány rögtön át fogja venni az institutumot és azt rendeltetési czéljára fogja felhasználni. Azt gondolom tehát, hogy e tekintetben a kérdés teljesen meg van oldva, nehézség többé nincs, ha volt, az a dolog természetéből folyt.

A t. képvis. ur. szolt továbbá a katonai büntető törvénykönyvről, s ezt is mint árnyfoltot emelte ki. A mi a katonai törvénykönyvet illeti, akar emlékeztetnem a t. képvis. urat, hogy az igazságügyminiszter ur. egyszer e tekintetben előterjesztett egy törvényjavaslatot, mely a ház által el nem fogadtatván, visszautasított. E kérdés nehéz, mert mondhatom, némi előítélettel tekintetik úgy az egyik, mint a másik fél által, s így ennek bevégezése természetesen bizonyos időt vesz igénybe. Ezen ügy is tárgyalás alatt van azonban, és eredménye, a mint végmegállapodás történt, a ház elé fog kerülni; addig pedig a kormány kénytelen arra kérni a házat, hogy miután kell, hogy legyenek büntető törvényesékek a honvédségnél is, és hogy a büntető hatóság maga a honvédség által gyakoroltassék: méltóztassék az erre szükséges összeget megszavazni.

A 3-ik, mit a t. képvis. ur. árnyoldalkép méltóztatott felhozni, ama kérdés, mely a napokban itt tárgyalatott, t. i. a műszaki csapatok. Erre nézve elmondottam határozottan nézetemet, melyet most nem fogok ismételni, nem akarván ezzel a tárgyalásokat hosszabbítani. Azt soha sem bánom, ha idézni méltóztatnak beszédeimből, — azt az egyet azonban kérem: azt méltóztassék idézni, a mit mondtam és nem a szónak más használata által más értelmet adni kifejezéseimnek. Azt állította a képvis. ur. hogy én lehetetlennek mondtam a honvédségnek műszaki csapatokkal való ellátását.

Én ezt ezen abszolút értelemben nem mondtam, sőt egyenesen kijelenttem, hogy a közjogi akadály nem forogván fön, ha szükségesnek mutatkoznék, önkéntes uton lehetne ennek életbeléptetését eszközölni. Lehettek volna tehát nem mondtam; de mondtam igenis azt, hogy harczerképesség tekintetében, financiai tekintetben nemcsak celszerűnek nem tartom, hanem határozottan czéliránytalannak; a honvédségi törvényben megszabott szolgálati idő mellett pedig czélirányosan lehetetlennek. Ez volt álláspontom, és ez más, mint a mi idéztetett. És méltóztassanak megengedni: attól, hogy majd egy nagy „muszaj“ előtt meghajoljak, egyáltalában nem félek. Nem szoktam a „muszaj“-t bevárni, hanem magam hozom indítványba, a mit szükségesnek tartok, és ha meg lettem volna győződve, hogy a honvédség csak tüzéségi csapatok felállítására mellett felelhet meg céljának, magam hoztam volna indítványba. Minthogy azonban azon meggyőződésben voltam, hogy

A kórházak felállításában Amerika csodás gyorsaság- és celszerűséggel járt el. A háború előtt alig volt katonai kórház. 14 hónappal a háború megkezdése után az északi államoknak már 150 állandó katonai kórházuk volt, a háború végén pedig 331, összesen 137,000 ágygyal, melyek közül százezernél több egyszerre soha sem használtatott.

A összes kórházak fából épültek, mert az amerikai orvosok azt állítják, hogy a legjobb s legegyszerűbben épített kórházat öt év alatt annyira ellepik a veszélyes miasmák, hogy azt le kell rotnani. Egyes kórházak oly gyorsan készültek, hogy például a philadelphiai, mely 50 osztályból áll, 70 nap alatt teljesen felépítettett.

Ez amerikai egészségügyi eljárás meg is termé arany gyümölcseit. A mint az első év eltelt, melyben a kezdet nehézségein túlhaladtak, a halálozási arány a hadseregben minden ezer után csak 39-et tett, míg a krími hadjáratban az angol hadsereg minden ezer emberből 126-ot veszített el, a francia pedig elveszté létszámának körülbelül harmadát. A legfényesebb eredménye azonban az amerikai intézkedéseknek az volt, hogy rágalgók, a háború e gonosz kísérői, nem következtek be. A hagymáznak, mely a krími hadjárat után is oly iszonyun pusztított, Amerikában semmi nyoma sem volt, még az ugynevezett kórházi láz sem állott be.

Az amerikai mintát még sem utánozták Európában, vajha okulkának a porosz-francia háború utóbbi borzasztó tanulságain.

ez a czéluknak nem felel meg, hanem hogy a honvédségnek igenis szüksége van más befektetésekre — mint teszem: lovasságának szaporítására stb. — ezeket terjesztettem a ház elé, és ezenül is, valahányszor ilyeneknek szüksége merülne fel, igénybe fogom venni a háznak ez irányban tanusított bölkezését.

Minthogy Amerikára és Schweiczra hivatkozás történt, kénytelen vagyok erre is megjegyzést tenni. (Halljuk!) Azt mondotta a képviselő ur, Amerikának ennyi katonája van béke-állapotban, ennyi háború alkalmával; és ebből azt következtette, hogy nem az állandó hadsereg, hanem a keretrendszeren alapuló védelmi rendszer, vagyis a honvédség az alapja a védelemnek, és hogy ennek nálunk is így kellene lenni. Méltóztassék nekünk az amerikai viszonyokat megadni, akkor igen szívesen hozzájárulok ehhez. Amerikának kétféle ellensége lehet; egyik a tengerről fenyegetheti, mely ellen ott van az amerikai flotta, s ez nem a keretrendszeren, hanem a praesent-rendszeren alapul.

A másik ellenség Dél-Amerika, vagy az indiánusok lehetnek. Ha minket indiánusok vennének körül egy oldalról, s más oldalról oly állam környezne, a hol nem volna egyéb mint militia: bűnösnek tartanám én is a kormányt, mely ily körülmények közt az ország vagyonának nagy részét állandó hadsereg fenntartására fordítaná. (Élénk helyeslés jobbfelől.) De akkor, midőn millióra menő, nem miliz rendszeren alapuló, hanem egyseges hadseregek állanak körülöttünk, a monarchiának és Magyarországnak védelmét csupán militia alapítani; oly könnyelmi eljárás volna, melyért a kormány a felelősséget magára nem vállalhatná. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Az előléptetési szabályzatot illetőleg, többek közt azt méltóztatott mondani: kívánatos volna, hogy a törzstiszti vizsgához a hadnagyok is oda bocsáttassanak. Én a szabad fejlődésnek minden tekintetben barátja vagyok; de oly eljárás, mely szerint hadnagyok törzstiszti vizsgához bocsáttassanak, tudomra Európában sehol sem létezik, és nem is létezhetik.

Méltóztatott ajánlani, hogy óvakodjunk a protectio rendszerétől a honvédelmi minisztériumban. Erre nézve bátor vagyok kijelenteni, és ezt feleltem fölve mondom, hogy a magyar honvédelmi minisztériumban az én tudomásomra s a mennyire emberileg ki lehet kerülni, semmi protectio nem osztogatatik. Hogy találkoznak egyesek, kik nincsenek megelégedve, ez oly természetes dolog, mely mindig megvolt, és mindig meglesz; ezt soha senki nem fogja elkerülni, mert hiszen mindig vannak emberek, kik saját érdemeiket magasabba becsülik a kellőnél, vagy azt gondolják, hogy minden egyébnél hátrébb kell szorulni akkor, ha az ő személyükről van szó. De oly esetet, hogy mások mellőzésével protectio útján nevezett volna ki, vagy mozdított volna elő valaki, kétem, hogy valaki felmutasson.

Még egy árnyoldalt hozott fel a t. képvis. ur, azt mondván, hogy a minisztérium ma is konokul ragaszkodik előbbeni álláspontjához, a mennyiben t. i. az 1848—49-iki honvédek nem akarja közalpolból, az állam költségén, hanem musképen segíyezni; és itt igen helyesen mondotta, hogy azon téren, melyre a mult alkalommal én vittem a kérdést, pártkülönbség nélkül voltam szerencsés támogatni. Én ezt igen szívesen elismerem, és hozzáteszem, hogy azok, kik a segélyező egyeletben működtek, e tekintetben bővebb felvilágosítást adhatnak, de annyit én is tudok, hogy sikeresen működtek és most körülbelül 140,000 ft az, a mi összegyűlt. Ez magában még igen csekély összeg és a kormány el is határozta, hogy — joga lévén a cél kitűzésében, a lajthántuli kormányfő váltakozva évenként bizonyos jótékonyági sorsjátékot rendezni — a közelebb rendezendő sorsjáték jövedelmét e czélra fordítandja. És ha e tekintetben az ország részéről, mint remélni merem, támogatni fog, akkor az eredmény bizonyára kielégítő lesz. Ezzel a kormány csak azt teszi, a mit mult alkalommal is kijelentett: óhajja, hogy segítve legyen a 48—49-iki honvédek; óhajja azt, hogy gondoskodás történjék róluk, óhajja az adott szó beváltását, de nem a közadók útján; nem mások terhére, mert, habár ezen sorsjáték államloteria is, sorsjegyet csak az vesz, a ki akar.

Miután meg vagyok győződve arról, hogy ez, ha az ország által felkaroltatik, teljesen meg fog a czéluknak felelni; nem is fogom ismételni azon okokat, melyeket a multkor elmondtam, és a melyek ez oldalról elégszer elmondattak, hanem csak röviden kijelentem, hogy régi álláspontunk mellett kell maradnunk.

Ezeket, t. ház, azért voltam kénytelen felemlíteni, miután t. Várady képvis. ur beszédének kezdetén azt mondotta, hogy ki fogja emelni a minisztérium fény- és árnyoldalait. Hogy ez utóbbiak sokkal nagyobbak lettek, a képviselő ur álláspontjánál fogva igen természetes. De miután a t. képviselő ur e tekintetben körülbelül úgy járt el, mint azon ember, ki sötét szobában egyetlen kis gyertyát gyújt, nem azért, hogy megvilágítsák a terem, hanem azért, hogy még jobban lehessen látni az abban levő sötétséget: én bátor voltam, a mennyire tölem függött, a valóság lámpáját hozni be a terembe, mely mellett mindenki meggyőződhetik, hogy a fényoldalak nem oly kicsinyek, az árnyoldalak nem oly nagyok, mint a minőknek azokat Várady Gábor képviselő ur föltüntetni akarta. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Legújabb táviratok.

Páris, márt. 10. A „La Verité“ jelenti, hogy a lyoni bankárok, egy gyűlekezeten készeknek nyilatkoztak egy kölcsönnek felvételére bármily feltételek alatt, hogy az öt milliárd hadi sarcz fedezéséhez járuljanak.

Berlin, márt. 11. A „Nordd. Ztg.“ jelenti, hogy a hadsereg felállítására a közelebbi megszállás ideje alatt már rendezve van; a landwehreknek a helyőrségekből

és a hadtestekből való azonnali elbocsátása határozatott el. Az átadott területekbe való hadifoglók, kívánatukra belebbezési helyeiken szabadon maradhatnak: azok, a kik vissza akarnak térni, a reversális mellett elbocsátott tisztekkel egyenlő elbánásban, — a francia hadiszolgáltatban maradni kívánók pedig a békeszerződés szerinti elbánásban részesülnek.

Zürich, márt. 11. A hangversenyteremben e hó 9-kén tartott német békeünnepély a csöcselék — köztük francia tisztek által is — zavartatott. Tegnapi kísérletet tettek az elfoglalt kiszabadítására. A katonaság a levegőbe lőtt, mely alkalommal egy néző véletlenül megölt. A kormány egy kiáltványban nyugalomra int. Ma estére ismét rendezavarástól tartanak. Ugy látszik, a nemzetközi egyet tagjai is voltak a zavargók közt. A nyugalom fentartása végett gyalogság és lovasság vonult ki.

Bern, márt. 11. A francziák visszazsárlítása e hó 13-kán kezdődik meg és 22-ig fog tartani.

Róma, márt. 10. A Jézus-egyházon kívül ma rendezavarások fordultak elő, a miknek azonban gyorsan végők lett.

London, márt. 11. A „Times“-nek egy párisi távirata jelenti 10-ről: A montmartrei nemzetőrök az eddig visszatartott ágyukat átadták a hatóságnak. Holnap a kormány egy határozott felhívást adand ki a fegyverek átadása végett.

UJDONSÁGOK.

N. t. évnegyedes előfizetőinket kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mártius 20-ig megújítani, nehogy a lap küldésében fennakadás történjék.

Előfizetési föltételek 1871-re:

10 hónapra 1871. márt.—dec.	8 ft. 40 kr. o. é.
Félévre „ márt.—aug.	5 „ 50 „ „
4 hónapra „ márt.—jun.	3 „ 80 „ „
Évnegyedre „ márt.—maj.	3 „ „ „
2 hónapra „ márt.—apr.	2 „ — „ „
Egy hóra „ mártius	1 „ — „ „
Az esti kiadás külön küldéseért a vidékre:	
10 hónapra 1871. márt.—dec.	1 ft. 30 kr. o. é.
Félévre „ márt.—aug.	— „ 80 „ „
4 hónapra „ márt.—jun.	— „ 60 „ „
Évnegyedre „ márt.—maj.	— „ 40 „ „
2 hónapra „ márt.—apr.	— „ 30 „ „
Egy hóra „ mártius	— „ 20 „ „

A „Kol. Közl.“ szerkesztősége.

— A királyné mint Bécsből távirják — Meranból oda érkezett s a legközelebbi héten egy hétre Budára jő, honnan ismét Meranba fog visszatérni. Ápril közepe táján ő Felsége a miramarei tengeri várkastélyba költözik át, hol egy darabig király ő Felsége is időzni fog.

— A kath. kongressus kisebbségi javaslatának pártolói a hercegeprimásnál tisztelegtek márcz. 10. Körülbelül 28 tag képviselte a pártot. Horváth Döne meleg szavakkal tolmácsolá a hprimás iránti bizalmukat s az autonomikus szervekedés szerencsés létesülése iránti közhajnak adott kifejezést. A hprimás köszönetet mondott a figyelemért s részéről engedékenységről biztosítja a tisztelegőket.

— Gr. Andrassy Gyula Bécsbe utazott, mit a határőrség polgársításával hoznak kapcsolatba, mely ügyben jelentős lépést várnak a megvalósulás felé.

— Az itteni országos nemzeti színház megnyitásának felszázados évfordulója az itteni szini erőkkal márcz. 11-én megünnepelettén, miután ezen első magyar színház keletkezése az összes magyar színészetet érdekli, a színházi választmány által az ünnepély rendezésére felhatalommal kiküldött bizottság ezen ünnepélyt ápril 1. és 2-án rendezni szándokolvára, ápril 1-jére meghívta Jokainé asszonyt, ki egész készséggel elfogadta a meghívást s megígérte, hogy márcz. utolsó napján Kolozsvárra jő a „Szigetvári vértanúk“-ban az itteni erőkkal résztveendő.

— A kolozsvári orsz. nemz. színház megnyitása ötvenedik évfordulati napjának emlékéül rendezett ünnepélyes előadás szombaton, f. évi márczius 11-én a helybeli nemz. színház színészi nyugdél-alapjának gyarapítására befolyt tiszta jövelem: 215 ft 32 kr. Felülfizettek: gr. Kornis Gábor 14 ft 15 kr, dr. Szombathelyi Gusztáv tiszteleti rendes jeggyéért 10 ft, László Józsefné rendes tiszteleti két zártzékért 1 ft, Gyarmathi Miklós 1 ft, t. Vajda Pál 1 ft, K. Papp Miklós 1 drb 10 frankos aranyot, összesen 24 ft 15 kr és egy darab 10 frankos arany. A társulat ma működött tagjai közül fellépési díjukról lemondtak a fent nevezett czélra ajánlottak: Gerecsné M. L. 4 ft, Daray Károliua 2 ft, Jakobi karnagy 3 ft, Bogyó Alajos 3 ft, Prielle Péter 2 ft és Nede-roszték színházi lodrás 1 ft, összesen 15 ft. Mindössen 254 ft 47 kr és egy drb 10 frankos arany. Fehérváry Antal a kolozsvári nemzeti színház igazgatója.

— A katolikus kongressus azon tagjai, kik a 27-es bizottság kisebbségének javaslatát fogadták el alapul, a „Szabad Egyház“-at választották közönytükül.

— A porosz seregnek legintelligensebb tisztszei közül számosan nyerne közelebb szabadságot, hogy az osztrák-magyar monarchiában „egészségi szempontból“ utazásokat tegyenek. Két tábornok neve van a lábbad az ok lajstromába beírva, kiket felső-magyarországi furdókra küldenek.

— Offenbach legközelebb Bécsbe jön, hogy új operetteje: „A trapezanti hercegnő“ utolsó próbáit személyesen vezesse.

— A debreczeni színtársulat május 6-kán kezd meg az előadásokat N.-Váradon, a nyári színpárban.

— Dr. Hausmann Ferencz, a hasonszenvészeti tanárává nevezetett ki a pesti egyetemen.

— Egy páratlan bolond a maga nemében. Valami Gagne nevű uri ember, ugyanaz, ki Páris ostromlása idejében azon emberbaráti indítványt tette, hogy a kik hatvan éven felül vannak, áldoztassanak föl, a „Gironde” szerkesztőjéhez következő levelet írta: „Legyen szives ön lapjában közzétenni, hogy az egyetlen eszköz, mely Franciaország és a világot megmenetheti nem egyéb, minthogy kiáltunk ki a népek egységének alapján, az egyetemes köztársaság, „napelnökvé” a poroszok királyát, — elnöké pedig Chambord grófot s III. Napoleont. Levelem világra szóló tervét már több lapban tudattam, s azok közölték is, ez által helyességét elismerték, tudattam ezenkívül a nemzetgyűléssel, a porosz hivatalos lappal, Thierssel és Bismarck gróffal. Megvagyok győződve, hogy a porosz király a „napelnök” címét, mely őt az emberiség istenénvé és a béke messiásává avatandja, kész lesz elfogadni. — Ha világmentő tervemnek becsületet szerez, lesz gondom rá, hogy a dicsőségből önt is megillesse egy orszáldarab. Kitiűdö tisztelettel: Gagne ügyvéd, egyetemes néppolgár. Taranneutza 6 sz.

→ **Mázsás kutya.** Egy Neu-hollandi eb van

városunkban, mely nagyságra nézt megközelít egy borjút, naponta 4—5 fontot eszik és sulya majdnem egy mázsá.

(—r.—o.) **Nemzeti színház.** „Haza”, Sardou drámája, folytatás.) Az alakító tehetség mellett egy-szersmind nagy gondot igényel a második felvonásban az egész, Dolores és Carloo közötti jelenet. Ebben mindkettőjük tartózkodva, elojtott hangon beszélnek, nehogy a mellékszobában valaki meghallva fölfedezze titkukat a férj előtt. Félzájjal kell hogy szóljanak, de egész szenvedélyvel. Szerző ezen felfogását nem helyeselték, mert határozottan ellenkezik a dráma természetével, hogy a hős, öröm, fájdalom, kétségbeesés, sat. pillanatokban bekötött szájjal, vagy elfátyolozott arccal uralkodjék a színpadon. Mert sohasem lehet ily esetekben teljes a hatás. Most pedig éppen nem volt szükség a lovaszmester, vagy szobaleány hallgatózó füleire; mert azok mitse lendítenek a darabon. Ugy látszik azért is van írva, hogy kitüntethesse alakító tehetségét abban a hősnő. Remekelhet is benne oly színésznő, kinek tőké-

letes arcjátéka van, a mellett, hogy a hanghordozás és tagteljesben valódi művész. De Kassainé nem sorolhatja magát még azon szerencsések közé, kik arczukon kifejezést tudnak adni csak bár az erős szenvedélyeknek, annyival kevésbé képes a finomabb árnyalatokat színezn. Ezért nem is kívánhattuk tőle tökéletesen ezen jelenetet, melyben folyvást egyhangú, halk-beszé- volt, s az egész alatt más hatást, mint a melyet maga a szöveg idézhet elő, nem ébresztett. Az ezután következő, Dolores és Rysor közötti jelenetben, a folyvást változó szenvedélyek végtelen oecánja hullámzik. Szerelmem, gyűlölség, harag, félelem, lemondás, boszúnak, sat. e jelenetben mind életet ad a szerző, de azt meglevenitni, igen természetesen a színész feladata. Kassainé a párbeszéd elején, a helyett, hogy férje hirtelen megérkezte miatti zavarát tüntette volna fel, közönyös volt, s inkább szeszélyes vagy ideges nőnek látszott, kit a nemvárt megrázkódtat. Mentségét, mit férjének mondott, a közönség is elhítte volna, ha nem tudja Carlooval viszonyát. Mert arczán nem tudta kifejezni az alattomoságot, a celszövényt. Midőn Rysor

felteszi s szemérem hányja nejeké, hogy ötöt megcsalta és kedvese van, Dolores elszántan, dacosan erősíti meg, hogy igaz, mást szeret, s míg a férj meg van semmisülve, bűnös neje még akkor is dacos, elhatáro-zott, midőn azt mondja Rysornak: „ön irgalmatlan lehet hozzám; öljön meg tehát.” Kassainé ezen jelenetben tulságosan elzékenyedett, s rosul fogta fel szerepét, midőn ugy alakított, mintha megbánta volna tettét, s azért kívánja, hogy férje megölje, mert becstelensége érzetében élni nem kíván többé.

(Vége kőv.)
Kedden, márczius 14-én E. Kovács Gyula jutalmául: „A két jó barát.” Eredeti dráma 3 felv.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Márt. 11-ről: 5% Metaliques 58.25. 5% Nemzeti kölcsön 67.90. 1860-diki államkölcsön 95.80. Bank-részvény 726. Hitelrészvények 260.20. London 124. 90. Ezüst 123.—. Cs. k. arany 5.87. Napoleondor 9.93.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79.60. Temesi 77.—. Erdélyi 75.—. Horv.-Slavon 83.25.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

(56) Beküldetett.

A lovak szörvesztési ideje alatt, azok az időjárás befolyásának sokkal jobban alá vannak vetve, mint más- kor, s minden gondos lótulajdonos ezen, a ló szépségé- re nézve annyira fontos időszakban, legnagyobb figyelmét fordítja lovaira s igyekszik, hogy megfelelő sze- rek alkalmazása által a természetes fejlődést elősegítse. Ez irányban is megpróbált szer az ő Felsőge I. Ferencz József által kivált. szabadalommal kitüntetett helyreput-

ló folyadék (Restitutions-Fluid) lovak számára, Kwizda Ferencz Jánostól, a mint ezt már korábban közölt elis- merő iratokkal tanusítottuk, a melyekhez most a követ- kezőt soroljuk.

Kwizda Ferencz János urnak Korneuburgban.

Az ön által készített Helyreputló-folyadék-készle- tem elfogyott, kérem tehát nekem ismét egy mennyiséget küldeni.

Megbecsülhetetlenek bizonyult ezen folyadék az idei tavaszon, midőn a szörvesztés kezdete után a leg-

csikorgóbb hideg állt be: csak az ön Helyreputló-folya- dékának köszönhetem, hogy lovaim háborítatlanul és folytonosan rövid, szép egyenlő nyári szőrrel, száraz orrlígyakkal, tiszta mocsinggal mentek át a szörvesz- téven. Ha hozzáadom, hogy hosszú négy hét alatt csak egy palack helyreputló-folyadékot, melynek hígítására egyetlen kupa seprőpálínkat használtam, fogyasztottam el, a minék ára 2 ft 20 kr: meg vagyok győződve, hogy minden észszerű gazda és lótulajdonos ön iránt kitűnő készítménye terjesztéséért hálára van kötelezve.

Bécs-Ujhely.

Herczeg Auersperg R.

Ezen cs. kir. szab. helyreputló folyadék és korneu- burgi marhapor raktárai az e számban olvasható hirde- tésben elősoroltak, s itt még különösen figyelemztetünk arra, hogy ezen cs. kir. szab. helyreputló folyadékot nem kell más, hasonló elnevezésű, de nem szabadalmazott gyártmánnyal össze tévesztetni.

Hivatalos.

Sz. 270—1871. 2—3 (79)

Pályázat.

Az e városi másod orvosi állomás be- töltésére folyó évi április 30-iki zárnappal pályázat nyitattik.

A 350 frtban rendszeresített évi fi- zetéssel és a 1871. évre megszavazott 20% drágasági pótlékkal díjazott ezen állomás- ra, a hazai nyelvek ismeretén kívül, or- vostudori oklevéllel bíró egyének folya- modhatnak, kik közül az egyszersmind sebész és szülész mestereknek is előny adatik.

A pályázati kérvények írt napig a szük- séges okmányokkal felszerelve, az alóli- tanácsához küldendők be.

Szamosújvár sz. kir. városa ta- nácsa, márczius 1-én 1871.

1—3 (92) Hirdetmény

távirda építési kellekek szállítására nézve.

A m. kir. táviradi intézetnek folyó 1871-ik évben távirda építési célokra a következő anya- gok és szerszámok lesznek szükségesek, u. m.:
20400 egyenes } 9" átmérővel
73000 hajlítót } tartóvas dto dto
19000 vasanyás } 8" átmérővel
120000 közönséges
100000 négyszögfejú } csavar
11000 vasanyás } 6" átmérővel
133000 porcelan elszigetelő.
1330000 5m/m vastag vashuzal.
10000 3m/m
13400 2m/m
15000 font gypsz.
550 forrasztó.
70 darab csigasor.

40 forrasztó kemence és kanál.
Fölhivatnak mindazok, kik az elősorolt cik- kek közül egyiknek vagy másinak szállítására vállalkozni kívánnának, hogy a kellő béléggel ellátott lepecsételt írásbeli ajánlataikat az aján- lott tárgy vagy tárgyak pecséttel ellátott min- táival együtt legkésőbbben f. év mártius hó 31-ig déli 12 óráig a földmivelés, ipar és ke- reskedelemügyi m. kir. ministerium IV. (távirda) osztályánál nyújtsák be.

Az ajánlatokhoz 5% bántpénz esatolandó készpénzben, állampapirokban vagy az illető összegnek egyik m. kir. adóhivatalnál lett leté- telét igazoló nyugtában. — Elfogadás esetén a letett bántpénz a 10%-ban megállapított biz- tosított összegbe lesz beszámítható.

A benyújtandó ajánlatoknak „ajánlat távirda építési tárgyak szállítására” címmel kell ellát- va lenni és a borítékra egyszersmind részlete- sen feljegyzendő a benyújtott bántpénz.

Az árak általában helybe Pestre a vaspálya indóházhoz vagy a gőzhajó kikötőbe leendő szállítási beletérítésével számítandók, mi azonban nem zárja ki, hogy egyes kisebb szállítmány- részletek más az országban fekvő helyre ne le- gyenek szállíthatók, mely esetben az erre vo- naikozó további feltételek az illető szállítási szerződésbe fognak ennek kiállításakor felvé- telni.

A szállításoknak május 1-ével kell megke- zdetniük, és alányagos részletekben legfeljebb f. é. augusztus végéig teljesen be kell hogy végezve legyenek.

Ajánlatok melyek a határidő után adatnak be, vagy melyek mellé a bántpénz nem esatolattik, ugy szintén azok is, melyek mellé minta nem küldetik be, tekintetbe nem fognak vétetni.

A szállításra kijelölt építési tárgy mintái a rendes hivatalos órák alatt a m. kir. távirda központi raktárnál Pesten. Aldunator 2-ik sz. alatt megtekinthetők.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium IV. (távirda) osztálya. Pest, 1871. mártius 6-án.

6—6 (50) Legolcsóbb árban ajánlok.

Pesti gőzmalom lisztet.
Amerikai rizst.
Kelet-indiai rizst.
Olasz rizst.
Különféle nemű kávét.
Borsót, fahéjt.
Legfinomabb asztali olajat.

Legfinomabb gép-faolejat.

Angol szodát.
Czukorbafozítottakat.
Rumot és liqueureket.

S különféle itt elő nem sorolt gyarmat- tárgyakat, a legpontosabb és legjobb szol- gálat biztosítása mellett.

Prager Lipót,

Pest, váci-út 8. sz. a.

(56)

Helyreputló szer lovak számára

(Restitutions-Fluid)

Kwizda Ferencz Jánostól Korneuburgban.

Egyetlen, melyet egy magas cs. kir. egészségügyi hatóság szorgalma- tosan megvizsgált s I. Ferencz József császár Ő Felsőge kivált. szabada- lommal kitüntetett.

Ez a lovat, még legnagyobb erőfeszítés mellett is késő koráig kitarósnak és bátornak tartja fenn s különösen erősítőül szolgál nagyobb fáradalmak előtt és után, hasz- nos továbbá közhvény, bénaság, indaganat, marulás, rándulás, rokkant láb sat. esetei- ben, a számtalan ezirant előttünk fekvő tanusítványok szerint, a melyek közül ezeket emlíjük ki: Az angol királyné Ő Felsőge főlovászmesterei hivatalaét; Dr. Knuert, a porosz király Ő Felsőge minden löistállói főlóorvosáét; V. austr. Ester Ferencz Ő cs. Felsőge lovászmesterei hivatalaét; Lipót cs. kir. főherceg lovászmesterei hivatalaét; Halim herceg Ő cs. Felsőge titkári hivatalaét; Schwarzenberg hrg lovászmesterei hivatalaét; Sapiaha hrg lovászmesterei hi- vatalaét; Auersperg hrg Ő fenségéét; gr. O' Donnel cs. kir. tábornokét; gr. Schönburg- Glauhaufét; gr. Csáki Agostonét; gr. Sprinzensteinét; gr. Kuhnét; Hartmann alezredesét; a hrg Hohenlohe-féle istálló-igazgatóságáét; a hrg Ysenburg-féle istálló-igazgatóságáét; lovag Höfermet; Dietrich felügyelőjét; Buchwald W. első lovászmesterét a cs. kir. Theréz-Akademá- ban; Schwel Jeanét sat.; továbbá a cs. kir. lovasság több osztályáét.

Egy palack ára 1 ft 40 kr. o. é.

Lókörm- ir, törékeny, cserepes körmeek, ürs oldalok sat. ellen

Egy doboz ára 1 ft. 25 kr. o. é.

Pataközpör, a lovak pataköz-rothadása ellen, 1 palack 70 kr.

Eblabdacsok, az ebek zsigorája, görse, vitustánca, közhvénye és egyéb közön- séges betegségei ellen.

Biztos óvszer az ebdüh ellen 1 doboz 80 kr. o. é.

Erőtápszer lovak és szarvasmarhák számára,

elgyengült állatok gyors fölsegéllésére, a vérmérsék fölelevenítésére, s a hizlalás elősegéllésére.

Egy nagy ládácska 6 ft. — Kicsi 3 ft. — Egy pakét 30 kr.

Sértésör, futóúszók, s a sertések egyéb betegségei ellen. — Egy nagy pakét 1 ft. 26 kr. — Egy kicsi 63 kr. o. é.

Gyógygöpor majorság számára, a lúdak, kacsák, tyúkok, gyöngytyúkok sat. nya- valyái s közönséges betegségei ellen. — Egy pakét ára 50 kr. o. é.

KWIZDA állatgyógyászati készítményei valódi minőségben kaphatók:

Kolozsvárt: **Wolff János, Karvázy József, Csiki Imre** urnaknál. Szebenben: Zóhrer Ferencz urnál. Brassóban: Heshshaimer J. L. és A. urnál. Gyertánly és fiaí urnaknál. Segesvárt: Teutch J. B. urnál. Sepsi-Szent-Györgyön: Benkő és Csutak urnaknál.

Óvás: Csalódások kikerülése végett kévelik Kwizda Ferencz János Helyreputló- folyadékát, a mely egyetlen, a mely a cs. kir. szabadalommal van kitün- tetve más hasonló nevezettel bíró készítmé- nyekkel össze nem tévesztetni. Tessék továbbá a korneuburgi marhapornál arra figyelni, hogy csak azon pakétek valódiak, az alatt látható névrontást mutatják vörös színben a ragjegyén.

Általános óvszer,

a legújabb tudományos tapasztalatok alapján összeállított, legbiztosabb és legjobb gyógyszer minden előforduló, még üdült

betegségeiben is a nemi szerveknek,

(főrfák és nők titkos betegségei),

valamint védszer ragályosodás ellen, és az elgyengült nemi munkásság megerősí- tésére és felelevenítésére sokszorosán bebizonyult s a legelső tudományos tekin- telyek által elismert szer.

A gyógyítás fájdalom nélkül történik s nem gátolja a hivatást, ugy hogy ez által szemérmes szenvedőknek is alkalom van nyujtva, bajaitak második személyek közbejövetele nélkül is gyorsan és gyökeresen meggyógyíthatni.

1 skatulya ára használati utasítással együtt 4 ft göngyölés 20 kr.

Elárúitókna aránylagos engedély.

Valódi minőségben és legszigorubb titoktartás mellett kapható postai utánvét (vagy készpénz beküldés mellett tetszés szerinti betűjegy alatt)

Dr. LANG WILMOS-tól

Bécsben, Burggasse Nr. 47.

1—12 (94)

(21)

20—*

A kolozsvári

hitelbank és zálogkölcsön társulat

1. lezármított váltókat, utalványokat, kihuzott sorsjegyeket és kereskedelmi kötvényeket;
2. vesz és elad földtehermentesítési kötvényeket, részvényeket, magán köt- vényeket és más értékpapirokat saját és idegen rovására;
3. behajt váltókat és évi járulékok, kamatok, osztalékok, szelvények, utalványok és más czímen levő követeléseket; kiveszi a pénztárból az utalványozott földteher- mentesítési kötvényeket;
4. elfogad örményképpen mindennemű értékpapirokat és értéktárgyakat;
5. elfogad folyó számlára pénzeket, váltókat és értékpapirokat, a melyekről utalványok után lehet rendelkezni;
6. átvesz pénzeket, a melyekről kamatozó, felmondási határidőhöz kötött s hátrátilag forgatható pénztárjegyeket ad ki; az ilyenmü pénztárjegyek legkisebb értéke 100 ft;
7. a zálogkölcsön-üzletben kölcsönöket ad a) mindennemű ingóságra, b) drágaságra; ékszerre s arany- és ezüstműekre; c) értékpapirokra, azaz min- dennemű államkötvényekre és iparvállalati részvényre.

(16)

15—24

Hihetetlen, de mégis igaz, hogy az alább felsorolt regulált ÓRÁK

oly mesés olesó áron adatnak el.

Csak 10 ft. egy valódi ezüst hengeróra, kristály- üveggel, percz mutatóval, valódi talmi aranylánczal, medaillonnal és jótállási jeggyel.

Csak 19 ft. 50 kr. egy valódi angol finom tűz- meter óra, kettős köpenynyel, finoman zomancozva, kristály üveggel, finom talmi aranylánczal, medaillon- nal és jótállási jeggyel.

Csak 15 ft. 50 kr. egy valódi angol, finom tűzarányozású ezüst chronometer óra egy köpenynyel, lánc- és medaillonnal, valamint jótállási jeggyel.

Csak 14 ft. egy valódi csinos talmi aranyhenger óra, legújabb mintájú, kettős kris- tályüveggel, melyben a szerkezet elzárva is látható, talmi aranylánc- medaillon és jótállási jeggyel.

Csak 14 ft. egy talmi arany óra, kettős köpenynyel, savonette, rugóra, kristályüveg- és nickelművel, valódi talmi aranylánc- és medaillonnal, valamint jótállási jeggyel.

Csak 17 ft. egy valódi angol, ezüst horgony óra, kristályüveg- és finom réssetteli, lánc- és medaillonnal, valamint jótállási jeggyel.

Csak 15 vagy 18 ft. egy angol Prince of Vales, remontoir óra, a legerősebb csőüreggel (caliber), kristályüveggel, nickelművel, valódi csinos talmi aranyba foglalva. Ez órák a többiek felett azon előnnyel bírnak, hogy azokat kulcs nélkül lehet igazítani és felhuzni. Ily órákhoz mindenki egy talmi aranylánczot, medaillont ingyen jótállási jegyel kap.

Csak 15 vagy 18 ft. egy egészen kisdett női óra, valódi ezüdtől, valódi ara- nyozással, nemkülönbben valódi talmi arany nyaklánc- czal és jótállási jeggyel.

Csak 13 ft. egy ezüst henger óra, rugóra és erős kristályüveggel, nemkülönbben lánc- és medaillonnal talmi aranyból.

Csak 22 ft. egy legfinomabb ezüst horgony óra, 15 rubinra, legfinomabb talmi ara- nyu lánc- és medaillonnal.

Csak 22 ft. egy ezüst remontoir óra, mely kulcs nélkül felhuzható, talmi aranyu lánc- és medaillonnal.

Csak 24, 26 28 ft. arany női órák, láncz, medaillon és jótállási jeggyel.

Minden ezüst és arany óra, a cs. kir. főmek helyegző hivatala által bélyegzett.

Talmi aranylánczok: rövidke: forint 1, 1.30, 1.60, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Valamennyi órák első minőségűek, és másokkal csekélyebb minőségűekkel fel nem cserélendők. Az összegnek előre beküldése vagy utánvétel mellett, minden megrendelés 24 óra alatt teljesítetik, és a kíváratnak meg nem felelő cikkek, a legkészségesebben kicserélendők. Nem regulált órák 2 fital olcsóbbak. Árjegyzék ingyen.

Óraművesek és órákereskedők, egy az órák mindennemiben nagy választékú készletet talál- nak, és csak a közvetlen Angolnóhól és első kézből megszerezés, valamint a nagyban- tömeges árulás teszi lehetővé az órákat oly olcsón árúsinhatni.

GLATTAU N.

I. bécsi óratelepzete (Etablissement) 51 Kärntnerstrasse **51** Palais Todesco.

A legjobb és legbiztosabban tisztítható

PECSÉT TISZTÍTÓ SZER.

Ean Degraisseuse de Paris.

Erdélyi főraktárát ajánlja alóliat a n. érd közönségnek; selyem- szőr, fehérnemű sat minden zsír-, czukor-, gyümölcs vagy bár mi által ejtett pecsétek legbiztosabban el- távolítható pecsét tisztító szerét.

I kis üveg utasítási leírással ára 30 kr.

I nagy üveg „ 75

KERESZTESY PÁL,

bel-tordattca szálloda alatt.

6—* Vidékről tett rendelések is pontosan teljesítenek. (48)

